

України, безпосередньо спрямована на вирішення завдань захисту інтересів держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Державно-правовою основою військового законодавства постають Конституція України та нормативно-правові акти (закони й підзаконні акти), що є результатом правотворчої діяльності Верховної Ради України та органів державної влади та військового управління у межах їхніх повноважень та компетенції.

Окремо відзначимо, що наведене визначення поняття «військове законодавство» корелює з широким підходом до поняття «законодавства» й, водночас, стосовно військової сфери й відповідних правовідносин дозволяє здійснити релевантне трактування елементного складу основних структурних компонентів, механізмів, форм правомірної поведінки процесу реалізації нормативних приписів військового законодавства України. До відповідного елементного складу входять:» суб'єкти правореалізації, нормативні приписи як об'єкти правореалізації, правові відносини, юридичні факти, акти реалізації прав та обов'язків, правова законність, правосвідомість, правова культура; а також додатково-факультативні – акти застосування нормативних приписів (індивідуальні приписи), інтерпретаційно-правові акти тлумачення (інтерпретаційні приписи)» [3, с. 219]. Означений елементний склад процесу реалізації нормативних приписів військового законодавства України заслуговує на спеціальну дослідницьку увагу, а також потребує акцентованої уваги під час вивчення дисципліни «Військове право», що останнім часом активно включається до освітніх програм підготовки майбутніх правників.

На практиці військове законодавство реалізується через правомірну поведінку військовослужбовців, практичну життєдіяльність Збройних сил України, при цьому воно є явищем динамічним, особливо в умовах воєнного стану, а тому орієнтоване на ефективне регулювання правовідносин, що виникають у військовій сфері з урахуванням практичних потреб й особливостей різних категорій військовослужбовців. З іншого боку, варто наголосити, що військове будівництво як система економічних, соціально-політичних, правових, власне військових та інших заходів держави очевидно виходить за межі суто військової сфери (зокрема, у питаннях мобілізаційної роботи) особливо у період воєнного стану, тому є підстави говорити, що проблематика військового законодавства надалі ставатиме лише актуальнішою і виходитиме за предметне поле зацікавленості лише фахівців з воєнного права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суходубова І. В. Стабільність і динамізм законодавства: поняття, співвідношення, засоби забезпечення: монографія. Харків: Право, 2016. 228 с.
2. Військове законодавство. *Encyclopedia of Modern Ukraine*. URL: <https://esu.com.ua/article-34472> (дата звернення: 25.08.2023).
3. Шульгін В. В. Реалізація військового законодавства України: теоретико-правові аспекти. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01. Київ, 2017. 285 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ»

Павелків С. Р.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Стратегічне завдання України набути повноправне членство у Європейському Союзі визначає новий рівень вимог до національної державної служби. Наголосимо, як свідчить Стратегічний план діяльності Національного агентства України з питань державної служби на 2022-2024 роки, в означеному контексті значна увага надається підвищенню професійної компетентності державних службовців. У зв'язку з цим виникає необхідність переосмислення поняття «професійна компетентність державного службовця».

Необхідно наголосити, що феномен професійної компетентності державного службовця постійно знаходиться у полі зору науковців, втім увага до нього не втрачає актуальності в силу того, що зазнає змін суспільно-політична ситуація в Україні, а, насамперед, позначається на змісті нормативних параметрів професійної компетентності українського державного службовця.

У зв'язку з проблематикою публічного адміністрування й компетентності його фахівців (держслужбовців), відзначимо, що компетентність справедливо потрактовувати як якість реалізації на практиці результату формування у певного фахівця переліку компетенцій, визначених нормативними освітніми документами для певної галузі діяльності (якість реалізації кваліфікації) [1, с. 53]. Ми також поділяємо розуміння компетентності як комплексу індивідуальних характеристик фахівця, що необхідні для ефективного й гарантованого виконання ним професійних обов'язків у певних заданих умовах й відповідно до визначеного рівня якості [2, с. 63].

Зауважимо, що з точки зору європейського експертного середовища компетентність означає стан високої кваліфікації для виконання діяльності, завдань або робочої функції. При цьому відповідно до настанов Міжнародної ради стандартів навчання, ефективності та дидактики (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction), компетентність передбачає певний набір знань, навичок і ставлень, які дозволяють людині ефективно здійснювати професійну діяльність чи певні функції таким чином, що відповідає або перевищує стандарти, визначені для конкретної професії чи робочого середовища [3].

Взявши до уваги викладене, детермінуємо феномен компетентності як складне й структуроване інтелектуально-психологічне явище, яке характеризує здатність особи належним чином виконувати покладені на неї обов'язки й завдання (зокрема, професійні), що ґрунтується на засвоєнні професійних знань й сформованості загальнолюдських й професійних моральних і ціннісних якостей. При цьому, поняття «професійні знання» залучаємо у значенні сукупності орієнтирних знань (включають основні поняття, принципи й завдання певного виду професійної

діяльності) й активних знань (знання приписів та моделей поведінки у певній професійній сфері) [4, с. 615]. Спираючись на вказане розуміння феномену компетентності, перейдемо до поняття «професійна компетентність державного службовця».

За аналогією з компетентністю професійна компетентність державного службовця також постає як структурне, системне, інтегративне утворення. До структури цього інтелектуально-психологічного явища як було відзначено вище, входять емоційно-регулятивна, поведінково-діяльнісна, комунікативна, соціально-психологічна й спеціально-професійна компоненти [5]. Специфічною рисою професійної компетентності державного службовця треба вважати таку передумову її формування як-от вимоги до посади, яку обіймає службовець, і основні обов'язки службовця, що передбачені цією посадою [6].

Окремо звернемо увагу на той факт, що законодавець надав нормативне визначення поняття «професійна компетентність» у контексті державної служби. Зокрема профільним законом – Законом України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року, визначено, що «професійна компетентність – здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку». Отож для професійної компетентності державного службовця мають принципове значення професійні знання й загальнолюдські і професійні моральні та ціннісні якості, які при цьому детерміновані специфікою і сферою діяльності (публічним адмініструванням певної сфери).

З урахуванням вище означеного наше трактування поняття «професійна компетентність державного службовця» виглядає таким чином: це складне й структуроване інтелектуально-психологічне явище, яке характеризує здатність посадової особи сфери публічного адміністрування належним чином виконувати покладені на неї службові обов'язки й завдання з урахуванням специфіки і вимог певної сфери діяльності із застосуванням професійних знань на ґрунті сформованих загальнолюдських й професійних моральних і ціннісних якостей. Принциповим для сформульованого нами визначення поняття «професійна компетентність державного службовця» є наголос на кореляцію між специфікою й вимогами певної сфери діяльності і змістом професійних знань та вимог до особистісних якостей державного службовця.

Зрештою треба наголосити, що зміст професійних знань й загальнолюдських й професійних моральних і ціннісних якостей сучасного державного службовця мають свої нормативні підстави. Зокрема підстави для виокремлення необхідних професійних компетентностей передусім передбачені Конституцією України, а також Законом України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року. Водночас, принципового значення нині набуває Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, – з другого. Усі вказані правові акти містять положення, що детермінують як зміст актуальних професійних знань держслужбовців, так і вимог до їхніх особистісних морально-

етичних якостей і ціннісних пріоритетів. У зв'язку з цим виникає необхідність спеціальної дослідницької уваги до сучасних нормативних параметрів професійної компетентності українського державного службовця, оскільки їхнє розуміння становить основу практичної реалізації стратегії підвищення професійної компетентності держслужбовців України.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Заблюцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка*. 2008. Вип. 39. С. 52-56.
- 2.Радкевич В. О. Професійна компетентність – складова професійної культури. *Професійна освіта і освіта дорослих*. Київ: Педагогічна думка, 2012. С. 63-74.
- 3.Spector J Michael-de la Teja. Competence, competencies and certification. *Competencies for Online Teaching. ERIC Digest*. 2001-12. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153576128.pdf> (дата звернення: 17.06.2023).
- 4.Матвійчук А. В. Ціннісний інтелект і проблема формування імперативу службового обов'язку. *Scientific research in the modern world: Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2023. Pp. 612-617.
- 5.Мудрик А. Б. Професійна компетентність державних службовців: теоретико-емпіричний аналіз феномену. *Electronic Eastern European National University Institutional Repository*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153576128.pdf> (дата звернення: 12.05.2023).
- 6.Жулавський, А. Ю., Гордієнко В. П., Малько, Н. О. Професійна компетентність державного службовця як фактор успішності публічного управління. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 4. С. 152-157.

АКТУАЛЬНІ ЮРИДИЧНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄНОГО СТАНУ

Риженко І. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук України,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Відповідно до, Закону України «Про Правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].